

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 3 — Νοῦμβριος 1841. — ΤΟΜ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

(Συνέχ. ἀπό σελ. 36, Ἀριθμ. 2.)

Ἐπειδὴ τὰ διάφορα ἀντικείμενα τῶν γνῶσεων, ὡς ὑπαινίχθημεν προηγουμένως (σελ. 6), δὲν ἦσαν διακεχωρισμένα παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλ' ὅλαι ἐν γένει αἱ ἐπιστῆμαι καὶ γνῶσεις ἦσαν σύμμικτοι τρόπον τινά, ἐπομένως καὶ οἱ διδάσκοντες αὐτάς δὲν περιωρίζοντο ἐπαγγελματικῶς, ὡς τὴν σήμερον, εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος. Ἡ σπουδὴ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, ἢ μόρφωσις τοῦ κυβερνητικοῦ κλάδου, καὶ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου συνίστων τὸν κυριώτερον σκοπὸν τῆς Φιλολογικῆς τῶν Ἑλλήνων γυμνάσεως, καὶ πᾶσα μέθοδος, ἢ γνῶσις, ἢ ὅποιονδήποτε ἄλλο συνέτεινεν εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον σκοπὸν, συμπεριλαμβάνετο ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς κοινῆς ἀγωγῆς τῶν νέων.

Ἡ Γραμματικὴ ἦτον ἐν τῶν κυριωτέρων μερῶν τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς, ἢ τῆς ἐπὶ ψυχῆ λεγομένης παιδείας. Μ' ὅλον ἔτι δὲ καὶ αὐτὴ ἀνήγετο εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους, ἐμπεριελάμβανεν ὅμως πολὺ πλειότερον παρ' ὅτι τὴν σήμερον ἡ τέχνη τοῦ λαλεῖν καὶ γράφειν ὀρθῶς, ἥτις πρὸς διάκρισιν ἐκαλεῖτο Γραμματιστική. Ἡ Γραμματικὴ λοιπὸν συμπεριελάμβανεν οὐ μόνον τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος τὴν Ποίησιν, τὴν Ῥητορικὴν, τὴν Ἱστορίαν καὶ τὰ στοιχεῖα ἀκόμη τῆς Φιλοσοφίας.

Μετὰ τὴν Γραμματικὴν εἶπετο ἡ Φιλοσοφία. Τὸ ὄνομα τῆς Φιλοσοφίας ἐδίδετο κατὰ πρῶτον εἰς ὅλας τὰς γιγνομένας ἐρεῦνας περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ εἰμαρμένου τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ τῶν φαινομένων καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ φυσικοῦ νόμου.

Τὰ φαινόμενα δὲ καὶ αἱ ιδιότητες τῆς φύσεως ἀκολούθως ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοσοφίας. Ὁ Σωκράτης πρὸ πάντων ἠγωνίσθη νὰ διευθύνῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἐρεῦνας εἰς τὰ διάφορα ἀντικείμενα τῶν ἡθῶν καὶ τῆς θρησκείας, καὶ εἰς τὰ περὶ ἀρετῆς καὶ τοῦ δικαίου. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ φιλόσοφοι κυρίως διήρουν τὰς διδασκαλίας των εἰς ἑξωτερικοὺς λεγομένους λόγους, ἤγουν ὅσα ἐδίδασκον δημοσίᾳ εἰς ὄλους τοὺς ἀκροατὰς καὶ τὸν λαόν, καὶ εἰς τοὺς ἑσωτερικοὺς οἵτινες ἐμπεριεῖχον τὰ ἀπόρρητα αὐτῶν, ἅτινα ἐδίδασκον μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς των, καὶ περὶ ὧν δημοσίᾳ, εἴτε διὰ στόματος, εἴτε διὰ γραφῆς, ἐλάλουν αἰνιγματοειδῶς καὶ μεταφορικῶς.

Διαφόρους εἰς τὸ διδάσκειν μεθόδους μετεχειρίζοντο οἱ Φιλόσοφοι. Ἡ ἀρμοδιωτέρα εἰς τὰ ἀντικείμενα αὐτῶν ἦτον ἀναμφιβόλως ἡ Διαλογικὴ, ἥτοι τὸ σχῆμα ἀληθοῦς διαλόγου μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ. Ὁ Φιλόσοφος ἤρχιζεν ἀπὸ τὰς ἀπλουστάτας καὶ σαφεστέραις ἀληθείαις, ἢ παραδέχετο ἀρχὰς τινὰς, ἐπροχώρει ἀκολούθως βαθμηδόν, ἀκούων καὶ ἀποκρινόμενος εἰς τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας τοῦ μαθητοῦ, καὶ οὕτω φέρων αὐτὸν ἀνεπαισθήτως εἰς τὸ νὰ πεισθῇ εἰς ὅσα ὁ διδάσκαλος ἔλεγε. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ἀλλ' ἐβελτίωσε καὶ ἐτακτοποίησεν ὁ Σωκράτης, ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη ἡ Σωκρατικὴ μέθοδος. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἐγένετο μόνον εἰς τοὺς ὅσοι ἐκ τῶν μαθητῶν ἦσαν ἱκανῶς προχωρημένοι εἰς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Φιλοσοφίας, καὶ ἠδύναντο νὰ συνδιαλλαχθῶσι δημοσίᾳ μετὰ τῶν διδασκάλων των. Ὁ Πλάτων παρεδέχθη τὸ διαλογικὸν σχῆμα εἰς τὰ συγγράμματά του. Καὶ ἄλλαι δὲ μέθοδοι ἦσαν ἐν χρήσει, ὡς ἡ Ἐριστικὴ, ἡ Συλλογιστικὴ, ἡ Μαθηματικὴ κτλ, περιῶν θέλομεν διαλάβει λεπτομερῶς ἄλλοτε.

Ἡ πρώτη καὶ ἀξιολογωτέρα ἐν Ἀθήναις δημοσία

σχολή ἦτον ἡ ἐν τῷ Κεραμεικῷ Ἀκαδημία, κειμένη ἔξωθεν τῶν ὀρίων τῆς πόλεως. Ὁ Πλάτων ἐδίδαξε πρῶτος αὐτοῦ, καὶ τὸν διεδέχθησαν πολλοὶ μαθηταί του, ἐνθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἀκαδημιακοὶ ἔλαβον. Τὸ Λύκειον, ἡ σχολή τοῦ Ἀριστοτέλους, ἦτον ὁμοίως ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐκεῖτοῦ περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ἴλυσσου ποταμοῦ. Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐσυνείθιζον περιπατοῦντες νὰ διδάσκωσιν εἰς αὐτὸ, ἐκλήθησαν Περιπατητικοί. Ἄλλη σχολή ἔξωθεν τῶν Ἀθηνῶν ἦτο τὸ Κυνόσαργες, ὅπερ ἐχρησίμευε τὸ πρῶτον διὰ τὰς σωματικὰς γυμνάσεις τῶν νόθων. Ἐνταῦθα δ' ἐδίδαξε κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀντισθένης, καὶ ἐκ τούτου μᾶλλον ἐδόθη εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τ' ὄνομα Κυνικοί. Ἐνδοθεν τῶν ὀρίων τῆς πόλεως ἦτον ἡ περίφημος Ποικίλη στοὰ, ἐνθα Ζήνων ὁ ἐκ Κύπρου ἤνοιξε τὴν σχολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα τῶν Στωϊκῶν εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ὁ κῆπος τοῦ Ἐπικούρου ἀνήκει ὁμοίως ν' ἀναφερθῆ ἔνταῦθα, καθότι εἰς αὐτὸν ἐδίδασκεν οὗτος συνήθως τοὺς μαθητὰς του, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκλήθησαν Φιλόσοφοι τοῦ κήπου. Ἀφοῦ δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία μετεφυτεύθη ἀκολούθως εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸ συστηθὲν ἐν αὐτῇ Μουσεῖον ὑπῆρξε περίφημον, διότι πολλοὶ τῶν ἀξιολογωτέρων διδασκάλων ἐδίδαξαν εἰς αὐτό.

Παρεκτὸς δὲ τῶν δημοσίων τούτων σχολῶν ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλα κοινὰ σχολεῖα, ὑπὸ τοῦ Σόλωνος συστηθέντα, ἐν οἷς στοιχειωδῶς ἐδιδάσκοντο τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς. Εἰς ὅλας δὲ τὰς σχολὰς τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχεν ἀπεριόριστου κατὰ τὸ διδάσκειν ἐλευθερία καὶ εἰς τὰ θεολογικά καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικά ἀντικείμενα.

(Ἔπεται Συνέχεια.)

